

DEKLARĀCIJA PAR RISKU IZPRATNI, KAS SAISTĪTI AR OPERĀCIJU VEIKŠANU FINANŠU INSTRUMENTU TIRGŪ

Datums ____ . ____ . 20____.

Ar šo AS „Rietumu Banka” (turpmāk – Banka) informē Klientu par riskiem, ar kuriem Klients var saskarties, veicot darījumus ar finanšu instrumentiem, un brīdina par iespējamām zaudējumiem, kas var rasties, saņemot ieguldījumu pakalpojumus no Bankas.

Banka informē, ka zemāk minēto risku veidu uzskaitījums nav izsmejošs un ietver tikai būtiskākos riskus, kas var rasties klientam, noslēdzot darījumus ar finanšu instrumentiem. Klientam, veicot darījumus ar finanšu instrumentiem, var rasties papildu riski.

GALVENIE RISKI

Sistēmas risks – risks, kas saistīts ar finanšu instrumentu tirgus kā sistēmas funkcionēšanu un izpaužas kā potenciāla sistēmas vai tās daļas (bankas sistēma, depozītu sistēma, tirgus sistēmas, mijieskaīta sistēma un citas finanšu instrumentu tirgus darbību ietekmējošas sistēmas) nespēja izpildīt savas funkcijas.

Ārpus sistēmas (individuālais) risks – konkrēta finanšu instrumentu tirgus dalībnieka risks: Klienta, Bankas, pilnvarotā pārvaldītāja, tirdzniecības platformas, depozitārija, emitenta un finanšu instrumentu tirgu regulatoru risks.

Informācijas risks – risks, kas rodas informācijas par emitentu un/vai finanšu instrumentu nepieejamības vai trūkuma dēļ.

Cenu risks – Klienta ieguldījumu portfeļa tirgus cenas samazināšanās un Klienta daļējs vai pilnīgs finanšu instrumentos ieguldīto naudas līdzekļu zaudējums nelabvēlīgu cenu izmaiņu rezultātā finanšu instrumentu tirgos.

Valūtas risks – risks, kas rodas nelabvēlīgu valūtu kursu svārstību rezultātā, kuru dēļ Klienta aktīvi tiek pakļauti infācijas ietekmei.

Likviditātes samazināšanās risks – risks, kas saistīts ar tādas situācijas rašanos finanšu instrumentu tirgū, kuras rezultātā aizvērt Klienta agrāk atvērtu pozīciju var būt grūti vai neiespējami.

Saistību nepildīšanas risks – aktīvu zaudēšanas risks, kas radies finanšu instrumentu tirgus dalībnieka, kuram ir saistības pret Klientu, saistību nepildīšanas, maksātnespējas vai pretlikumīgas darbības rezultātā.

Nodokļu risks – risks, ka grozījumi nodokļu likumos var samazināt Klienta aktīvu ienesīgumu. Banka nav Klienta konsultants nodokļu, juridiskos un/vai ieguldījumu jautājumos.

Politiskais risks – šis risks ir saistīts ar nelabvēlīgām izmaiņām politiskajā situācijā vērtspapīru emitenta valstī, jebkura cita finanšu instrumentu tirgus darījumu dalībnieka valstī, kas var atstāt iespaidu uz finanšu instrumentu cenu, kā arī uz izmaksājamo ienākumu nosacījumiem un apmēriem.

Maržinālās tirdzniecības risks – maržinālajai tirdzniecībai piemīt augsts risks. Kredīta sviras izmantošana ir iemesls tam, ka nelielas tirgus izmaiņas ievērojami ietekmē Klienta konta stāvokli. Ja tirgus virzās pretēji Klienta pozīcijai, Klientam īsā laika posmā jāiemaksā papildu līdzekļi, pretējā gadījumā Klienta pozīcija var tikt slēgta ar zaudējumiem. Klients var pilnībā zaudēt sākumā ieguldītos līdzekļus un jebkurus citus papildus ieguldītos līdzekļus, kas iemaksāti, lai pozīciju saglabātu atvērtu. FOREX tirgū kotēšanās tiek noteikta saskaņā ar piedāvājuma un pieprasījuma principu, tādēļ attiecīgās tirgus situācijās Klientam var nebūt iespējas veikt darījumu par pieņemamu kursu. Reizēm tirgus svārstās pārāk strauji, un laikā no lēmuma pieņemšanas līdz darījuma veikšanas brīdim Klients var ciest

X

(Klienta vai Klienta pārstāvja paraksts)

ievērojamus zaudējumus.

Tiesiskais risks – zaudējumu vai papildu izdevumu rašanās risks, kas rodas Latvijas Republikas un/vai ārvalstu normatīvo aktu izmaiņu rezultātā.

AR ATSEVIŠĶU DARĪJUMU VEIDIEM SAISTĪTIE RISKI

Darījumu noslēgšanai ārvalstu finanšu tirgos piemīt riski, kas atšķiras no riskiem, kuri piemīt darījumiem ar Latvija emitētiem finanšu instrumentiem. Šāda veida darījumu noslēgšanai piemīt lielāki riski.

Darījumu noslēgšanai tirdzniecības platformās piemīt Sistēmas risks, proti, Klients var ciest zaudējumus, kas radušies informatīvo, elektronisko vai attālināto apkalpošanas sistēmu bojājumu dēļ vai arī ar tirgus infrastruktūras nepilnībām saistītu kļūdu dēļ, tajā skaitā darījumu veikšanas tehnoloģiju un vadības, uzskaites un kontroles sistēmu nepilnībām, kas saistītas ar trešo personu nesankcionētu piekļuvi tirdzniecībai, izmantojot Klientu vārdu.

Darījumu noslēgšanai ar atvasinātiem finanšu instrumentiem piemīt augstāki riski. Darījumu noslēgšana notiek, izmantojot finanšu sviru, un rezultātā Klientam var rasties lieli zaudējumi vai peļņa.

Sviras mehānisms darbojas arī maržinālajos darījumos. Klients iemaksā tikai daļu no ieguldījuma (sākotnējais drošības depozīts), pārējo daļu Klients aizņemas no Bankas maržinālā kredīta veidā. Klients maksā Bankai procentus par izmantojamo kredītu, un rezultātā Klientam var rasties gan zaudējumi, gan peļņa.

Ja Banka atkārtoti izmanto ieķīlātos finanšu instrumentus vai ja Klients nodod finanšu instrumentus kā finanšu ķīlu ar īpašuma tiesību pāreju Bankai (piemēram, tas var notikt gadījumos, ja Klients, kuram ir piešķirts profesionāla klienta vai tiesīgā darījuma partnera statuss, kā pārdevējs ir noslēdzis repo darījumu ar Banku vai ir saņēmis no Bankas maržinālo kredītu) papildus riskiem, kas saistīti ar dažāda veida finanšu instrumentiem, pastāv sekojoši riski:

- Klienta īpašuma tiesības uz finanšu instrumentiem tiek aizstātas ar prasījuma tiesībām par ekvivalentu finanšu instrumentu piegādi;
- attiecībā uz ieķīlātiem finanšu instrumentiem Banka nepiemēro Bankas un Klientam piederošiem finanšu instrumentiem šķirtu turēšanu;
- ķīlas perioda laikā Klients var zaudēt tiesības izmantot no finanšu instrumentiem izrietošās tiesības;
- ieķīlāto finanšu instrumentu atgriešanas aizkavēšana var būt par iemeslu Klienta citu darījumu norēķinu termiņu kavēšanai;
- finanšu ķīlas ņēmēja (Bankas vai trešo personu, kuru labā finanšu instrumenti tika atkārtoti ieķīlāti) maksātspējas vai darījuma nosacījumu neizpildes gadījumā Klientam var nebūt iespējams atgriezt ekvivalentus finanšu instrumentus vai atgūt pilnu finanšu instrumentu vērtību.

DAŽĀDU VEIDU FINANŠU INSTRUMENTU RISKI

Akcijas

Pērkot akcijas, Klients kļūst par emitenta uzņēmuma biedru un pilnībā uzņemas tā ekonomiskos riskus. Klientam ir tiesības saņemt dividendes (ja tādas tiks dalītas) atbilstoši emitenta uzņēmuma ienākumiem attiecīgajā periodā. Akciju pirkšanai piemīt augstāks risks nekā obligāciju pirkšanai, jo Klienta ienākumi lielā mērā ir piesaistīti emitenta uzņēmuma ienākumiem. Turklāt, pērkot akcijas, rodas papildu riski, piemēram, pastāv liela varbūtība, ka akciju iegādes cena un vēlākā akciju realizācijas cena atšķirsies. Ja Klients vēlas pārdot šādas akcijas uzreiz pēc to iegādes, pastāv liels risks, ka Klients cietīs zaudējumus. Akciju cena var ātri mainīties: kā pieaugt, tā arī samazināties. Akciju īpašnieki ir pakļauti akciju Sistēmu riskiem.

Akciju īsā pārdošana ir saistīta ar šādiem riskiem:

- maržas uzturēšanas izdevumi. Ievērojot to, ka īso pārdošanu var veikt tikai no maržas kontiem, izdevumi maržas uzturēšanai ar laiku var ievērojami palielināties, īpaši ja īsās pozīcijas ir ilgstoši atvērtas.
- akciju aizņēmumu izmaksas. Atsevišķas akcijas ir sarežģīti aizņemt īsai pārdošanai sakarā ar augstiem procentiem, ierobežotu apgrozībā esošo vērtspapīru skaitu vai kāda cita iemesla dēļ. Par šādu vērtspapīru īso pārdošanu brokeris iekasē papildu maksu, kuras apjoms var būt ievērojams.
- dividendes un citi maksājumi. Pārdevējs, kurš veic īso pārdošanu, ir atbildīgs par dividenžu izmaksu par īsajām akcijām personai, no kuras tika veikts akciju aizņēmums. Turklāt pārdevējs veic arī citus maksājumus saistībā ar īso pozīciju: par akciju sadalīšanu (split), uzņēmumu veidošanu un prēmijakciju emisiju, visi no kuriem ir neparedzēti pasākumi.
- īstermiņa saspiešanas (squeeze) un iepirkšanas (buy-in) risks. Cena vērtspapīriem ar augstiem īsiem procentiem var periodiski paaugstināties. Tas parasti ir saistīts ar lavīnveida pozīciju slēgšanu, ko veic pārdevēji pēc pozitīvām izmaiņām uzņēmumā – „īstermiņa saspiešana”. Turklāt tādu uzņēmumu akcijas ir pakļautas „iepirkšanai,” kas rodas, kad brokeri-dīleri slēdz īsās pozīcijas vērtspapīriem, kurus ir grūti aizņemt, jo to aizdevēji pieprasa tos atpakaļ, kas var izraisīt neparedzētus zaudējumus īstermiņa pārdevējam.
- tiesiskie riski. Regulatori var reizēm uzlikt aizliegumus īsajai pārdošanai konkrētā nozarē vai pat plašā tirgū, lai izvairītos no panikas un nepamatota pārdošanas spiediena. Šādi lēmumi var izraisīt

X

(Klienta vai Klienta pārstāvja paraksts)

pēkšņu akciju cenu kāpumu, piespiežot pārdevēju, kurš veic īso pārdošanu, slēgt īsās pozīcijas, izraisot ievērojamus zaudējumus.

- neizdevīga maksimālās peļņas un zaudējumu attiecība. Īsai pārdošanai ir asimetriska riska un peļņas attiecība. Maksimālo peļņu ierobežo akciju vērtība – tā var nokristies zem nulles, maksimālie zaudējumu apmērs teorētiski var būt neierobežots.

Nodokļu likme ienākumiem no akcijām tiek noteikta atkarībā no Klienta uzturēšanās valsts. Lielākajā daļā gadījumu depozitārijs ietur nodokli, saņemot atbilstošus ienākumus Klienta labā, saskaņā ar iekšējām procedūrām un Klienti saņem dividendes jau ar atvilktu ieturēto nodokli.

Obligācijas

Pērkot obligācijas, Klienti kļūst par emitenta uzņēmuma kreditoru un Klientam ir tiesības saņemt atbilstošus procentus no obligācijām, kā arī obligāciju dzēšanas dienā Klientam tiek izmaksāta minimālā obligāciju vērtība.

Risks, ka netiks izmaksāti obligāciju kupona ienākumi, pastāv tikai tajā gadījumā, ja emitentu uzņēmums ir finansiāli nestabils. Ja procentu likme pieaug, obligāciju cena var samazināties. Klienti var ciest daļējus zaudējumus, ja obligācijas tiek pārdotas pirms dzēšanas termiņa.

Ja emitenta uzņēmums kļūst maksātnespējīgs, obligāciju turētājiem salīdzinājumā ar akciju turētājiem ir pirmtiesības saņemt no emitenta uzņēmuma īpašuma realizācijas iegūtos līdzekļus.

Obligāciju īpašnieki ir pakļauti obligāciju Sistēmu riskiem.

Nodokļu likme ienākumiem no obligācijām tiek noteikta atkarībā no Klienta uzturēšanās valsts. Lielākajā daļā gadījumu depozitārijs ietur nodokli, saņemot atbilstošus ienākumus Klienta labā, saskaņā ar iekšējām procedūrām un Klienti saņem kupona ienākumu jau ar atvilktu ieturēto nodokli.

Ieguldījumu fondi

Dažādiem ieguldījumu fondiem piemīt dažāda līmeņa riski. Naudas un obligāciju ieguldījumu fondi ir drošākie (mazākas vērtības svārstības), bet sabalansētiem ieguldījumu fondiem piemīt lielāks risks (lielākas vērtības svārstības). Ieguldījumu ierobežojumi un riski aprakstīti fonda prospektā un/vai nolikumā.

Nākotnes līgumi un iespējas līgumi

Risks zaudēt naudas līdzekļus, noslēdzot darījumus ar nākotnes un iespējas līgumiem, var sasniegt būtiskus apjomus. Klientam būtu vispusīgi jāizskata jautājums par to, vai šādu operāciju veikšana viņam ir pieņemama, ņemot vērā viņa finanšu resursus.

Ja nākotnes un iespējas līgumu tirgū izveidojas Klienta atvērtajai pozīcijai nelabvēlīgs stāvoklis, pastāv varbūtība salīdzinoši īsā laika periodā pazaudēt visus līdzekļus, kas paredzēti šādu pozīciju maržinālajam nodrošinājumam.

Ja pastāv Klientam nelabvēlīga nākotnes un iespējas līgumu cenu svārstība, iespējams, ka Klientam, lai uzturētu atvērtu pozīciju tirgū, īsā laika periodā būs jāiegulda papildu līdzekļi, un, ja Klienti noteiktajos termiņos nevarēs ieguldīt šos līdzekļus, Klienta pozīcija var tikt likvidēta ar zaudējumiem, kas jāsedz Klientam.

Nākotnes un iespējas līgumu tirgū izveidojošos apstākļu rezultātā var būt grūti vai neiespējami aizvērt Klienta atvērtu pozīciju. Tas ir iespējams, piemēram, kad ātru cenu izmaiņu dēļ tirdzniecība nākotnes un iespējas līgumu tirgū tiek apturēta vai ierobežota.

Stop orderi – rīkojumi pirkt vai pārdot noteiktu aktīvu apjomu par norādīto cenu vai zemāku. Šāda veida rīkojumi netiek pieņemti vairākās biržās un tiek izvietoti sintētiski kontrahenta pusē, kas nozīmē, ka, sasniedzot cenu, Banka nevar garantēt pasūtījuma izpildi.

Stop orderi, kas paredzēti zaudējumu ierobežošanai, ne vienmēr ierobežo Klienta zaudējumus līdz paredzētajam līmenim, jo tirgū dominējošos apstākļos var būt neiespējami izpildīt šādu rīkojumu par norunāto cenu, turklāt vairumā gadījumu stop orderu sistēma paredz rīkojumu izvietošānu tirgū, atspoguļojot tirgū stop cenu.

Šādā gadījumā Rīkojums tiek izvietots tirgū pa tirgus cenu, kura var būtiski atšķirties no norādītās stop cenas. Rīkojums tiek izvietots tirgū pa tirgus cenu, kura var būtiski atšķirties no norādītās stop cenas.

Risks, kas rodas, pārdodot iespējas līgumu, ir salīdzināms ar nākotnes līgumu darījumu veikšanas risku, proti, pie samērā nelielām nelabvēlīgām cenu svārstībām tirgū Klienti ir pakļauti riskam ciest potenciāli neierobežotus zaudējumus, kas pārsniedz no iespējas līguma pārdošanas saņemtos ienākumus.

X

(Klienta vai Klienta pārstāvja paraksts)

Valūtas tirdzniecība neregulētā tirgū

Ar šo Banka saprot tādus instrumentus kā FX Forward (piem., valūta) un FX Swap. Cenu veidošanās notiek ārpus regulētā tirgus, tāpēc pašreizējās cenas pie dažādiem brokeriem var atšķirties.

Klients apzinās, ka:

- Banka neatbild par zaudējumiem, kas Klientam varētu rasties, ja Banka ir izpildījusi Klienta rīkojumu darījumu veikšanai saskaņā ar Klienta norādījumiem;
- Banka neatbild par zaudējumiem, kas Klientam varētu rasties trešo personu dēļ, ja šīs personas ir uzzinājušas Klienta kodus un identifikācijas informāciju un izpaušana nav notikusi Bankas vainas dēļ;
- Klientam jāpaziņo Bankai par savu iekļaušanu iekšējās informācijas turētāju sarakstos. Klients ir informēts par noteikto iekšējās informācijas izmantošanas atbildību;
- Klients ir informēts par noteikto tirgus manipulācijas atbildību;
- Banka veic telefona sarunu ar Klientu par darījumu noslēgšanu ar finanšu instrumentiem ierakstu, un šie ieraksti var tikt izmantoti kā pierādījums par Klienta rīkojumu darījumu veikšanai izpildi.

Ar šo Klients apstiprina, ka ir iepazinies ar Deklarāciju par risku izpratni, kas saistīti ar operāciju veikšanu finanšu instrumentu tirgū un apzinās un pieņem visus augstāk minētos riskus.

Klients vai Klienta pārstāvis _____

(vārds, uzvārds)

X

(paraksts)

Rietumu ID _____ Testa atslēga _____